

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровська академія музики ім. М. І. Глінки

НАРОДНІ ПІСНІ СУЧАСНОЇ
ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

Випуск I

ТОМАКІВСЬКИЙ РАЙОН

Дніпро
2016

УДК ББК ?.....

ББК 84.4УКР6 ?.....

М 74 ???.....

Народні пісні сучасної Дніпропетровщини. Випуск І. Томаківський район / Упорядники: Галина Пшенічкіна, Анастасія Любимова. – Дніпро: Ліра. – 2016. – 56 с.: 14 фото.

Збірка розпочинає серію тематичних видань музичного фольклору окремих адміністративних районів Дніпропетровської області, зібраного в наш час експедиціями Дніпропетровської академії музики ім. М. І. Глінки. До книги увійшли пісні різних жанрів: календарно-обрядові, родинно-обрядові, побутові, зафіксовані на Томаківщині.

Для етномузикологів, викладачів та студентів музичних навчальних закладів, широкого кола поціновувачів народної пісні.

Науковий консультант – *Євген Єфремов*

Рецензент – *Олександр Терещенко*

© Дніпропетровська академія музики
ім. М. І. Глінки, 2016

© Галина Пшенічкіна, Анастасія Любимова, 2016

Історична довідка

Томаківський район розташований у південно-східній частині колишньої Катеринославської губернії (нині – Дніпропетровська область).

Перша згадка про Томаківку міститься в урядовому описі володінь міста Черкаси, здійсненому в 1552 році¹. Цей рік можна вважати датою заснування населеного пункту, а першими його мешканцями – запорізьких козаків. Вони вподобали повноводу, багату на рибу й дичину, річку Томаківку, і почали поселятися у її верхів'ях. До цього більша частина Степової України (Дике Поле) внаслідок нашествия монголо-татар, а згодом і частих нападів Кримського ханства, знелюдніли і тривалий час лишалися незаселеними.

На території Томаківського району розташовані 28 пам'яток історії та 211 пам'яток археології, з яких 207 курганных могильників. У селах Вищетарасівка та Іллінка – три поселення епохи бронзи та одне поселення Черняхівської культури. Найрідкіснішою зі знахідок археологів є кромлех – культова споруда епохи енеоліту – раннього бронзового віку у вигляді кільця з граніту, яка розміщується під насипом кургану висотою 3,5 метри та діаметром 17 метрів. У центрі споруди – могила, в якій знайдено поховання, пофарбоване охрою. У 1920 році кромлех дослідив видатний український історик академік Дмитро Іванович Яворницький і встановив, що він датується III – початком II тисячоліття до нашої ери.

Популярна легенда про Томаківку оповідає, що назву їй дала цариця Катерина, яка, об'їжджаючи запорізьку слобідку², побачила цвіт маку. Запитала вона у своєї свити, що це так гарно квітне. Та і вони зроду таких квітів не бачили. Відповів цариці старий дід-запорожець: «То – маківка». «Томаківка?», – не зовсім зрозумівши, повторила Катерина і додала, що нехай же і слобода ця віднині зветься Томаківкою. Тож не даремно на гербі сучасної Томаківки процвітає ця яскрава степова квітка. Видатний український історик Д. І. Яворницький походження назви пояснював так: «Острів Томаківка (Буцький) нагадував собою шапку, що по-тюркськи «тумак». На цьому острові, що знаходиться біля сучасного міста Марганець, було засновано першу Запорізьку Січ – Томаківську. Острів справді нагадував шапку, весь омивався річкою Томаківкою, правою притокою Дніпра, що підходила до острова зі сходу і розділялася тут на два рукави. За розповідями старожилів цей острів у давнину був вкритий величезним лісом; на його околицях росли високі груші, а на самій середині «гойдався високий-превисокий дуб». Найбільша висота острова – 14 метрів, площа – 350 десятин, периметр – 6 верст. Польський шляхтич Самуїл Зборовський, який був у Січі в XVI ст., розповідав, що острів цей «такий широкий, що може вмістити 20 тисяч чоловік і багато коней». Точний час виникнення Томаківської Січі й досі невідомий, адже немає про це жодних достовірних даних. Спираючись на слова польського історика Бельського, можна припустити, що в XVI столітті вона вже існувала. Історик Микола Іванович Костомаров стверджує, що Томаківська Січ виникла 1568

¹ За свідченнями доктора історичних наук Юрія Мицика та доктора історичних наук, академіка Ганни Швидько знайденими у: Архив Юго-Западной России, Киев, 1886, – ч.1 – с. 85.

² Хоча історично факт подорожі цариці Катерини II у ці краї – не підтверджений.

року, але у наведеному ним на підтвердження цього історичному документі нічого не сказано про Томаківку. Скелястий острів був чудовим природнім укріпленням. За словами Г. де Боплана, з його найвищої вершини можна було побачити Дніпро аж до Хортиці. Звідси йшли у походи українські гетьмани Іван Підкова, Криштоф Косинський та інші. Але якщо наприкінці XVI століття на острові Томаківці й існувала Січ, то вже в першій половині XVII століття її перенесли звідси, а острів у цей час був пустельним місцем, на якому часто знаходили собі притулок різні особи, що шукали в пониззі Дніпра широкого простору й ховалися від переслідувачів. Тому й сам острів був перейменований на Буцький (від слова «буць» – «втікач»). Сюди, зокрема 1647 року, утік від переслідувань польських властей із в'язниці села Вужина Богдан Хмельницький зі своїм сином Тимофієм.

У 1740 році розпочалося заселення Томаківки людьми, які працювали на верфі та митниці в Хортиці. В 1777 році тут вже проживало 93 особи. З 1784 до кінця 1791 року разом з Верхньою і Нижньою Хортицею вона являла один нероздільний приход. У 1795 році за допомоги козака-мецената Івана Волченка в Томаківці була побудована дерев'яна церква Благовіщення. Староста слободи Григорій Гермаш, слобідський писар Іван Поляков та інші жителі внесли кошти, і храм було побудовано без жодного цвяха, з витонченою різьбою по дереву, художньо розписано. На превеликий жаль, у 20–30-х роках XX ст. церкву було зруйновано. Наприкінці XVIII ст. 843 чоловіки і 502 жінки тут володіли 25600 десятинами землі. Поселенці були вільними людьми, але царський уряд в будь-який момент міг збільшити їх повинності чи примусово переселити. Займалися, окрім хліборобства і тваринництва, тут рибальством, кустарними промислами та чумакували.

Мало кому відомо, що саме на Томаківщині, у церкві в с. Вищетарасівка (зруйнованою у більшовицькі часи), у 1880 році етнографом Я. Новицьким було знайдено копію славнозвісного «Листа запорізьких козаків турецькому султану», який він передав Д. Яворницькому. Той одного разу зачитав цей лист своїм гостям, серед яких був і видатний художник І. Рєпін. Надихнувшись цим сюжетом, у 1880 році Рєпін почав серію етюдів, а у 1891 році закінчив своє масштабне полотно.

У 1898 році в Томаківці працювало 63 промислових і 28 торгових підприємств, серед них – цегельні, черепичні, гончарні та інші заводи. Робочий день тривав 12–14 годин, але зарплати були мізерними. Жінки пряли льон і вовну, ткали полотном і сукна, головним чином, на продаж. Щорічно в Томаківці проводилося 5 ярмарків. Катеринославська газета «Русская правда» за 2 червня 1911 року писала: «По справедливості Томаківка може бути віднесена до розряду найліпше упорядкованих щодо культури сіл (Катеринославського) повіту. Насправді, навряд чи знайдеться інше село в повіті з такою великою кількістю різних корисних закладів, як Томаківка. Тут є три церкви, добре обладнана сільська лікарня, агрономічний пункт, лікарня для тварин, поштово-телеграфне відділення, з десятків початкових шкіл (у селах Вищетарасівка, Настасівка, Чумаки, Кисличувата, Томаківка, Преображенка, Іллінка, Новокиївка), другокласна церковно-парафіяльна учительська школа, школа ткацтва, народна аудиторія. Тут же розташовані станова квартира і контора нотаріуса, і мешканцям не доводиться їздити у різних справах за десятки верст. А залізнична лінія,

яка проходить у 4 верстах від села, ще більше доповнює картину перерахованого. Двічі на день надходить сюди пошта, що дасть змогу прочитувати чимало газет у день їхнього виходу. Прямо таки доводиться заздрити томаківцям: живуть ніби у місті; та й не у всякому місті знайдеш те, що є у Томаківці». Ця ж газета писала, що «хронічна біда села – відсутність у Томаківці гарної питної води, та дві небезпеки: штундизм³ і сила силенна пивних, трактирів, які широко ведуть свої справи».

За тих часи село Томаківка умовно поділялось на дві частини та на урочища: Центр (Базар), Каврія, Осередок, Березнювата, Крутенька, Максимівка, Топила (Низ), Пушкарівка, Кисличувата, Широка, Комишувата. До 1921 року назви вулиць та номери будинків не існували. У 1915 році Томаківка стала містечком. 13 лютого 1923 року Томаківка стає районним центром новоствореного Запорізького округу. В 1963 році Томаківський район приєднано до Нікопольського, а в 1965-му – знову відокремлено у самостійний район.

У середині ХХ ст. на Томаківщині, як у багатьох південних землях України, почалася трудова міграція. На сезонні роботи до цих плодючих земель приїздили люди з усіх куточків країни, особливо з західних областей – Івано-Франківської, Волинської, Тернопільської, Хмельницької тощо. Для багатьох з них цей мальовничий та багатий край став другою батьківщиною. Однак, кожна людина прагне зберегти частинку дорогоцінного минулого – дитинства чи юності, тож переселенці закарбували в своїй пам'яті спогади про побут, звичаї та пісні рідних їм сіл та містечок. З часом, співаючи вже з місцевими людьми, вони поповнювали репертуар новими творами, які згодом полюбилися та міцно увійшли у традицію.

³Назва протестантської церкви, яка прийшла у ці землі в середині ХІХ ст.

Від упорядників

Територія сучасної Томаківщини за історико-етнографічним районуванням належить до Степового Правобережжя Дніпра. Відносно пізній час масового заселення території (XV – XVI ст.) зумовив і пізній характер формування традиції, якій притаманне етнографічне розмаїття та неоднорідність. Варто врахувати й те, що сучасна Дніпропетровщина є потужним промисловим регіоном, яка у XX ст. приваблювала робітників з усієї України та з-за її меж. Зрештою, значна урбанізація краю спричинила трансформацію й селянського суспільства та культури. Нечисленні наукові публікації, присвячені музичному фольклору регіону, не відображають картину її пісенної традиції сповна. Безцінні праці Д. Яворницького, передусім спрямовані на вивчення історичного та соціокультурного аспекту феномену козацтва. У його спадку міститься збірка «Малороссийские народне песни, собранные проф. Д. И. Эварницким в 1878–1905 гг.» (Катеринослав, 1906), яка налічує 830 пісень зразків, переважно записаних з голосу. Кілька пісень з Томаківщини вміщені у книзі «Українські народні пісні, наспівані Д. Яворницьким» (Київ, 1990)⁴. Ще понад 2000 пісень (255 з яких нотовані) залишилися у рукописах. У двотомнику «Весілля» (1970) за ред. Марії Шубравської також є розділ, присвячений традиції Степової України⁵. Тут використано матеріал з Олександрівського повіту (нині – м. Запоріжжя), тобто, з суміжних з Томаківщиною земель. Активну збирацьку роботу веде і Дніпропетровський національний університет ім. Олеса Гончара. Фахівці-філологи зосереджені здебільшого на фіксації усного фольклору. За результатами експедицій Дніпропетровщиною Університетом видана серія науково-популярних збірників фольклорно-етнографічних матеріалів «Калита» (2007, 2012)⁶. Вони вміщують ряд статей, присвячених різним етнографічним темам, а також тексти пісень (деякі з них з мелодіями). Трапляються серед них і зразки з Томаківщини, проте їх обмежена кількість не може дати повного уявлення про місцеву музичну традицію. У наш час Томаківщина (як і уся Дніпропетровщина) все ще залишається «білою плямою» на етномузикологічній карті. Проведення Дніпропетровською академією музики ім. М. І. Глінки на чолі з Юрієм Михайловичем Новиковим поетапного експедиційного обстеження районів області має на меті бодай частково заповнити цю прогалину⁷.

⁴Українські народні пісні, наспівані Д. Яворницьким: пісні та думи з архіву вченого / Упоряд., вступ. ст., комент. М. М. Олійник-Шубравська ; Київ : Музична Україна, 1990 . – 454 с.: іл.; нот., а також у антології Чумацькі пісні / АН УРСР Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського; упоряд.: О. Дей, А. Ясенчук (тексти), А. Іваницький (мелодії). – Київ : Наукова думка, 1976. – нот. – (Українська народна творчість).

⁵Весілля: у 2-х кн. / Упор. Шубравська М. М. (тексти, примітки), Правдюк О. А. (нотний матеріал). – Київ, 1970. – 454 с. і 480 с., нот.

⁶Марфобудінова М., Хоменко О., Карпович В., Маріна З. Калита: Збірка фольклорно-етнографічних матеріалів. – Дніпропетровськ: ГЕРДА, 2007. – 368 с.; Марфобудінова М., Хоменко О., Карпович В., Маріна З. Калита: Збірка фольклорно-етнографічних матеріалів. – Дніпропетровськ: Ліра, 2012. – 476 с.

⁷Регулярні експедиційні виїзди співробітників та студентів академії розпочалися у 2014 р. На сьогодні вже відвідані села вісьмох районів Дніпропетровської області: Верхньодніпровського, Дніпропетровського, Криничанського, Магдалинівського, Павлоградського, Пятихатського, Томаківського та Царичанського.

На сьогодні пісенна традиція Степової України знаходиться на межі зникнення. Тож, фіксуючи уламки колись потужної культури, ми керуємося соціо-антрологічним принципом відбору матеріалу, вносячи до збірки максимум якісно виконаних творів та розглядаючи їх як документ часу, а не як відображення картини традиційної місцевої культури. Ґрунтовне польове та етномузикологічне дослідження краю наразі ще попереду.

Отже, метою створення нашої збірки є введення в науковий обіг нових польових матеріалів з теренів Томаківщини, поповнення джерельної бази для дослідників-етномузикологів та етнологів, популяризація народної музичної творчості краю. Пісенні твори, що увійшли до видання, можуть бути залучені до виконавської практики професійних та аматорських колективів. У жовтні 2015 р. фольклорна експедиція Дніпровської академії музики⁸ відвідала села Томаківського району – Вищетарасівка⁹, Виводове, Володимирівка¹⁰, Кисличувата та Кірове¹¹.

З виконавської точки зору опитані інформанти умовно належали до двох груп – учасники самодіяльних колективів при сільських будинках культури (Вищетарасівка, Володимирівка, Кисличувате) та сільські співаки, що ніколи не були пов'язані зі сценічною діяльністю (Виводове, Кірове). Кращі та найдавніші пісенні зразки, виконані опитаними інформаторами, увійшли до нашої збірки. Як вже зазначалося, історичною та соціокультурною особливістю місцевості є достатньо велика кількість людей з інших регіонів, які свого часу переїхали та оселилися тут. Природно, що вони принесли з собою частину рідної культури – традицій, обрядів і власне співочого фольклорного репертуару. Багато пісень (переважно з їхніх дитинства та юності), збереглися у пам'яті у незмінному вигляді. У жанровому плані в репертуарі сучасних сільських виконавців переважає лірика – давня, а також складена в новіші часи (у тому числі сільські романси, авторські та пісні російського походження). Цінною знахідкою стали ряд козацьких, чумацьких рекрутських («некрутських»), солдатських, жартівливих пісень, колискових, приспівок до чарки.

Найдавнішій ліриці Степового краю притаманний повільний темп та експресивність виконання, багатоголосся, пишність розспівів віршових складів (огласовки, різноманітні словесні вставки). Календарно-обрядовий репертуар представлений переважно зимовим репертуаром – колядки (традиційні та християнські), щедрівки, засівальні віншування, пісні до обряду водіння Меланки. Весняні пісні, ігри з приспівками («Подоланочка», «Груша»), а також одну купальську пісню вдалося записати лише у с. Вищетарасівка¹².

⁸До її складу увійшли викладачі та співробітники академії – етномузиколог Галина Пшенічкіна, асистент Анастасія Любимова, звуко- та відеооператор Лев Рожанський, а також почесний гість експедиції, професор Клайпедського університету, доктор етнології Рімантас Слюжінскас (Литва).

⁹У с. Вищетарасівка записи народних пісень проводилися і в 2014 р. Деякі з них надруковані у збірці «Козацькі пісні Дніпропетровщини» (Дніпропетровськ, 2015).

¹⁰Зараз перейменоване у Високе.

¹¹Зараз перейменоване у Крутеньке.

¹²Ці календарні пісні задала виконавиця, родом з Хмельниччини. Вони розташовані тут у окремому розділі «Напливові пісні».

Згадані календарно-обрядові пісні (окрім колядок християнського змісту) належали переважно до дитячого та підліткового репертуару. До їх музичних характеристик слід віднести помірний темп, одноголосся з незначними гетерофонними розгалуженнями, прості композиційні структури на основі повторення однієї мелодичної поспівки. Релікти календарних пісень Томаківщини наразі подані у нашому виданні. Родинно-обрядовий репертуар сьогодні представлений незначною кількістю весільних пісень, що виконувалися у різних частинах цього ритуалу. Сам обряд вже багато років не побутує в активній формі, тому й пісні, що його супроводили, швидко забуваються. Найкращу якість виконання з відтворенням місцевих стильових рис весільних пісень продемонстрував гурт із с. Кисличувата. Усі зафіксовані твори (мелодії та тексти) з цього села увійшли до нашої збірки. На відміну від пісень, сам хід триденного обряду виконавці пам'ятають порівняно непогано. У всіх п'яти селах люди розповідали про «дівень» (традиційна місцева весільна випічка у вигляді паличок очерету, обкручених здобним тістом та запечених у печі¹³), що мав ключове ритуальне значення поряд із короваєм, іноді навіть замінюючи його¹⁴. Описи деяких обрядових моментів мовою самих носіїв подано у Додатку нашого видання.

Природний процес відмирання давніх обрядових творів у південній частині України відбувається швидше порівняно з іншими регіонами, проте, пізніший шар побутової лірики живе та цілком якісно відтворюється місцевими людьми. При тому манера співу старших виконавців (наприклад, у с. Кірове) більш правдиво відображає типово Наддніпрянський степовий стиль з його розспівами, повільним темпом, опорою на грудний голосовий резонатор. Усі представлені у збірці зразки є етнографічно достовірними. Під час фольклорних сеансів кожен з них був заспіваний інформаторами кілька разів для впевненості збирачів у відсутності виконавської помилки. Однак, у деяких з них (особливо в обрядових) уважний фахівець все ж може розгледіти елементи деструкції, такі як викривлення правдивої ритміки, мелодики, стилю виконання, відхилення від класичних обрисів типових пісенних форм. Це ще раз вказує на ознаки швидкої руйнації місцевої традиції.

У нотаціях автори намагалися якнайповніше та детальніше відобразити усі виконавські особливості пісень. Транскрипції здійснені за сучасною етномузикознавчою методикою, де провідним чинником є природне виконавське та віршове цезування¹⁵. У розшифровках пісенних текстів та розповідей інформаторів автори прагнули зберегти риси місцевого діалекту. Для зручності користувачів наприкінці збірки містяться покажчики: словесний та географічний, інформація про виконавців, пояснення спеціальних нотних та словесних позначень, а також стислий ритмо-типологічний аналіз творів.

¹²Іноді палички дивня встромляли у хлібину та ставили на стіл перед молодими. Але за великої їх кількості (розрахованої на усіх гостей) – ставили у відро чи іншу велику ємність.

¹³Замість звичного у більшості сіл поділу та роздачі короваю наприкінці весілля гостям давали дівень.

¹⁴Тактові риси вказують на завершення віршового «коліна» (найменшої неподільної поетичної одиниці), рядка або строфи.

ЗИМОВІ ОБРЯДОВІ ПІСНІ

1. Ой сів Ісус та й вечеряти

(колядка християнська, «рожествування»)

Томаківка: Вищетарасівка

Инф.: «Рожествують дорослі 7-го січня вранці після служби. А колядують – хлопчики 6-го січня ввечері»

♩ = 120
Одна 1/4

Тай прий-шла до йо - го та Бо-жа-я ма - ти щед - рий ве - чір.
Вгрьох
Щед - рий ве - чір (и), доб - рий ве - чі - р(и),
доб - рим лю - дям на весь ве - чір.

1. Ой, сів Ісус тай вечеряти. Щедрий вечір!
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на весь вечір!
2. Та й прийшла до його Божая мати. Щедрий вечір!...
3. – Ой дай мені, синку, золотії ключі. Щедрий вечір!...
4. Та й повипускаю я праведнії душі. Щедрий вечір!...
5. Ой одна душа та і согрешилась. Щедрий вечір!...
6. Ой вона ж Богу та й не поклонилась. Щедрий вечір!...

З Святим вечором, будьте здорові!
З Рожеством Христовим!

2. Ой учора, вчора із вечора

(колядка християнська)

Томаківка: Вищетарасівка

Вдвох

$\text{♩} = 96$

Ой у - чо - ра, вчо - ра із ве - чо - ра, Син Бо-жий ро-дивсь
що ко - то - рий не - бой зем - лю со - тво-рив.

1. Ой учора, вчора із вечора Син Божий родивсь,
Що котрий небо й землю сотворив.
2. Породила Діва Марія Сина отроча,
Матір Божа, ще й Свята Пречиста Ісуса Христа.
3. Вона його спородила, в яслах на сіні сповила,
А сповивши Божого Сина, в ясла ложила.
4. Над отрочем всі анголи літали,
Вони всі три, всі три херувими співали.
5. Звеселися, пане-хазяїне, у своїм дому,
Як анголи на небесах, в присвятом Раю.

Будьте здорові, щедрий вечір, добрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!

3. Ой на Йордані тиха вода стояла (колядка християнська)

Томаківка: Виводове

Solo

$\text{♩} = 80$

Ой на Йор-да - ні ти - ха во - да сто - я - ла,

А там Пре - чис - та сво - го си - на ку - па - ла.

1. Ой на Йордані тиха вода стояла,
А там Пречиста свого Сина купала.
2. А після, скупавши, в шолкову сповила.
Ой як прилетіло [три царя.
3. Перший цар думу, думу, думу думував,
Другий цар яром жита дарував,
4. Третій цар червоною квітою.
Ой то ж не квіта, то ж Святее Рождество]¹⁵

¹⁵Текст у квадратних дужках виконавиця не співала, а декламувала.

4. Пішов Христос слободою (колядка кантового походження)

Томаківка: Виводове

$\text{♩} = 100$
solo

Ой дай дів - ко во - ди пи - ти

зо - ло - ті ус - та о - кро- пи[ти].

Ой це як во - да не чис - та - я

з під гор піс - ку на - би - ра[є].

Ой це ж во - да пре - чис - та - я,

а ти дів - ко не - чис - та[я].

1. Пішов Христос слободою,
Зустрів дівку із водою:
2. – Ой, дай, дівко, води пити,
Золоті уста окропити.
3. – Ой це ж вода нечистая,
З-під гор піску набирає.
4. – Ой це ж вода пречистая,
А ти, дівко, нечистая.

5. Коляд, коляд, колядин

(колядка дитяча)

Томаківка: Володимирівка (Високе)

Декламують:

Коляд, коляд, колядин
А я в батька один,
Мене не питайте,
А рубля давайте!

6. Коляд, коляд, колядниця

(колядка дитяча)

Томаківка: Виводове

Декламують:

Колядниця, колядниця,
Добра з медом паляниця.
А пісна не така,
Дай, дядьку, п'ятака.
Як не даси п'ятака
Та од гривеника –

Візьмем вола за рога,
А кобилу за чубрину,
Та й поведем на могилу.
Та продам за п'ятак,
А ти, дядько, сиди так!

7. Коляд, коляд, колядниця¹⁶

(колядка дитяча)

Томаківка: Вищетаарасівка

Декламують:

Коляд, коляд, колядниця
Добра з медом паляниця.
А суха не така,
Дайте дядьку п'ятака.
Як не даси п'ятака,

Возьму вола за рога,
А кобилку, за чупринку,
Та й поведу на могилку.
А з могилки на тічок,
Дай дядьку п'ятачок!

¹⁶Мелодія відповідає дитячій щедрівці «Щедрівочка щедрувала» (№ 8)

8. Щедрівочка щедрувала

(щедрівка дитяча)

Томаківка: Вищитарасівка

Щедрівочка щедрувала
Під віконцем ночувала.
Що ти тітко наварила,
Що ти тітко напекла –

Неси нам до вікна.
Поки тітка донесла,
Ручки й ножки попекла,
Нам нічого не дала.

9. Щедрівочка щедрувала

(щедрівка дитяча)

Томаківка: Виводове

Щедрівочка щедрувала,
Да виконця припадала.
Що ти, тітко, варила,
Що ти, тітко, пекла –

Неси нам до вікна.
Поки тітка донесла,
І ручечки попекла.

10. Щедрик-ведрик

(щедрівка дитяча)

Томаківка: Володимирівка (Високе)

Щедрик-ведрик,
Дайте вареник,
Грудочку кашки,
Кільце ковбаски.
Мало, мало,

Дайте сало,
А як не донесу –
Дайте цілу ковбасу.
Як не дасте ковбасу –
Я вам хату рознесу!

11. Ой спасибі, синку, та й за вечеринку (щедрівка)

Томаківка: Виводове

♩ = 130

Ой спа - си - бі, син - ку та й за ве - че - рин - ку,

♩ = 80

щед - рий ве - чір, доб - рий ве - чір.

1. Ой спасибі, синку, та й за вечеринку,
Щедрий вечір, добрий вечір!
[...]

12. Павонька ходить (щедрівка дівчині)

Томаківка: Кисличувата

♩ = 96 Гурт

Па-вонь-ка хо-дить пі-р'яч-ко ро-нить щед-рий ве-чір, доб-рий ве - чір.

1. Павонька ходить, пір'ячко ронить.
Щедрий вечір, добрий вечір.
2. За нею ходить красна дівонька.
Щедрий вечір, добрий вечір.
3. Цвіточки бере, віночок плете.
Щедрий вечір, добрий вечір.
4. Пір'я збирає, в рукав ховає.
Щедрий вечір, добрий вечір.
5. А сплевши вінок пішла у танок.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я.¹⁷

¹⁷Останній рядок співається як рядок приспіву.

13. Меланка*(щедрівка)¹⁸**Томаківка: Вищетарасівка*

Инф.: «Це співали дівчата, як маланкували. А уже зараз і жінки ходять, але колись ходили дівочки, Меланочки, вони малі должны бути. Меланка це дівчинка. І навіть так робили: наряджали хлопчика у дівочку Меланку, тоже водили. Сміялися люди, хто вгадував, хто не вгадував. Хто вгадає – давай більше, а не вгадаєш – значить менше дасиш. А не дасиш, так украду!»

♩ = 160

Варіант:

Меланка, Меланка,
Меланчина мати
Пішла щедрувати,
Та й не щедрувала,
Край столу стояла,
Золотий хрест держала,
Золоту кадильницю.
Кадітеся, люди,
Христос до Вас буде.
А нам калач дайте.

Не ламайте, а по цілому давайте!¹⁹¹⁸На схожу мелодію в цьому селі співали і весільні пісні (див. №№ 21, 22).¹⁹Вигукують без співу.

14. Меланка

(щедрівка)

Томаківка: Виводове

Меланка, Меланка,
Меланкина мати
Пішла щедрувати.
Вона щедрувала,
Край столу стояла,

Кодильницю дула.
Кодитесь, люди,
Бо в нас Господь буде.
Не ламайте та по цілому давайте!²⁰

15. Меланка ходила

(щедрівка)

Томаківка: Кисличувата

Маланка ходила,
Василька просила:
Васильку, мій батьку,
Прийми мене в хатку.
Я жито не жала,
Чесний хрест держала.

Кадіться люди,
Ось вам Христос прийде.
А нам калач дайте.
Та не ламайте, цілий давайте!²¹

^{20, 21} Вигукують без співу.

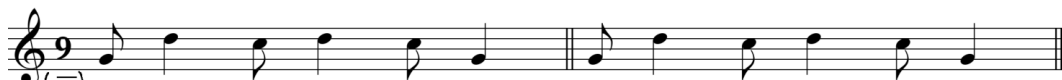
16. Меланка ходила

(щедрівка)

Томаківка: Володимирівка (Високе)

solo

♩ = 200

Ме - лан - ка хо - ди - ла, чес - ний хрест дер - жа - ла.
Ра - ді - те - ся, лю - ди, ось вам Хрис - тос бу - де.

Меланка ходила,
Чесний хрест держала.

Радітеся, люди,
Ось вам Христос буде. [...]

17. А в полі, в полі

(щедрівка, засівання)

Томаківка: Вищитарасівка

♩ = 92

Одна

Всі

А в по-лі в по-лі, там Ва-силь хо-де, там Ва-силь хо-де, ри - зу но-се.

А в полі, в полі сам Василь ходе,
Сам Василь ходе, ризу носе.
Ризу носе, Бога просе.
Зароди, Боже, жито, пшеницю,
Жито, пшеницю, всяку пашницю.

Сію, вію, посіваю, з Новим Роком поздравляю!
Сійся-родися, жито-пшениця, колосок як рукавиця!
Всім на щастя, на здоров'я, на добробут!²²

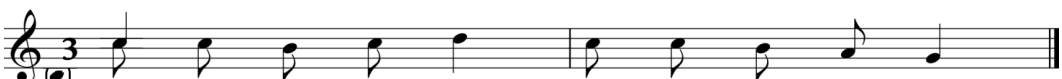
18. Ой в полі, в полі

(щедрівка, засівання)

Томаківка: Володимирівка (Високе)

♩ = 120

Гурт

Ой в по - лі, в по - лі, сам Гос - подь хо - див.
Ма - тір бо - жу за ру - ку во - див.
Ма - тір Бо - жа си - на ро - ди - ла.

Ой в полі, в полі сам Господь ходив,
Матір Божу за руку водив.
Матір Божа Сина родила. [...]

²²Вигукують без співу.

ВЕСНЯНІ ПІСНІ ТА ІГРИ

19. «Подоряночка»

(весняна гра)

Томаківка: Вищетаарасівка

solo

Ой десь бу - ла по-до-ля - но - чка, ой десь бу - ла яс-на пан-ноч-ка.

Тут во-на впа-ла, до зем-лі при-па-ла.

Варіант другого рядка:

Ой десь була Подоряночка,
Ой десь була ясна панночка.
Тут вона впала,
До землі припала.
Устань, устань, Подоряночка,
Витри очі, мов та скляночка,
Та возьмися в бочки,
Поскачи навскочки,
Скачи до Дунаю,
Вибирай, що скраю.

20. А у неділеньку рано-пораненьку

(псалъм Великого посту)

Томаківка: Кисличувата

♩ = 80 solo

А у не - ді - лень - ку, ра - но по - ра - нень - ку,
зби - ра - ла - ся жи - дів - ська гро - ма - да.

1. А у неділеньку рано-пораненьку
Збиралася жидівська громада.
2. Та радили раду, суд судили,
Як Ісуса Христа уловити.
3. Уловили, умертвили,
На хрест його розпинали.
4. На хрест його розпинали,
Руки-ноги гвоздєм прибивали.
5. Де взялася Діва Марія,
Діва Марія, Божая Мати.
6. Діва Марія, Божая мати,
Стала вона плакати і ридати.
7. Стала вона плакати і ридати:
– За кого ж ти, Сину, страсті приймаєш?
8. – Приймав, мамо, страсті, рани
За всіх православних християнів.

ВЕСІЛЬНІ ПІСНІ

21. А пічка ригоче

(випікання короваю)

Томаківка: Вищитарасівка

$\text{♩} = 160$

(b=) А піч - ка ри - го - че, ко - ро - ва - ю хо - че,
а при - піч - ки ус - мі - ха - ють - ся,
ко - ро - ва - ю спо - ді - ва - ю[ться].

А пічка ригоче,
Короваю хоче,
А припічки посміхаються,²³
Короваю сподіваються.

22. А в нашого свата

(«передирки»)

Томаківка: Вищитарасівка

$\text{♩} = 160$

(b=) Ав на - шо - го сва - та, не руб - ле - на ха - та,
кі - лоч - ком під - би - та, щей сва - ха сер - ди - та.

А в нашого свата
Не рублена хата,
Кілочком підбита,
Ще й сваха сердита.

²³Можливо, таке виконання було помилковим. У третьому віршовому рядку останні дві тривалості мали би бути восьмими (класичне ритмічне втілення такої віршової структури).

23. Ой погонич кудрявий

(дорогою до вінчання)

Томаківка: Вищетарасівка

$\text{♩} = 66$
Одна

Втрюх

ой бі-лой ку - че - ря[вий]

1. Ой погонич кудрявий, (2)
Ой білою кучерявий.
2. Ой держи коні рівно, (2)
Поганяй коней стройно.
3. Ой щоб наша пара (2)
Та пилом не припала.
4. Та пилом не припала, (2)
Та ковра не змарала.
5. Та ковра золотого, (2)
Та Ваню молодого.

24. Ой матінко-утко

(за столом)

Томаківка: Кірове (Крутеньке)

$\text{♩} = 80$ solo

Ой ма - тін-ко, ут ко, ой ма-тін-ко, ут - ко, во-ро-чай-ся пруд[ко].

1. Ой матінко-утко,
Ой матінко-утко,
Ворочайся прудко. [...]

25. Погонич кудрявий

(дорогою)

Томаківка: Кисличувата

♩ = 70 Одна Гурт

По- го - нич куд ря-вий, по-го-нич куд ря - вий, бра-вий, ку - че- ря[вий].

1. Погонич кудрявий, (2)
Бравий кучерявий.
2. Держи коні рівно, (2)
Поганяй коні ловко.
3. Як так поганяти, (2)
Будем ночувати.

26. Ой матінко моя²⁴

(після вінчання)

Томаківка: Кисличувата

1. Ой матінко моя, (2)
Тепер я не твоя.	4. Під вінцем стояла, (2)
Рука рукалася.
2. Тепер того пана, (2)
З яким я вінець брала.	5. Рука рукалася, (2)
Кольцом мінялася.
3. З ким я вінець брала, (2)
Під вінцем стояла.	6. Ізлева направо, (2)
Ізправа наліво.

27. Ой матінко-утко²⁵

(дорогою до свекрухи)

Томаківка: Кисличувата

1. Ой матінко-утко, (2)
Ворочайся прудко.
2. Бо сонце низенько, (2)
Дружечки близенько.
3. А сонце все нижче, (2)
Дружечки все ближче.
4. А сонце у прозі, (2)
Дружечки в порозі.

^{24,25} Співається на той самий голос.

28. Не гнися, дружко, не гнися

(викуп місяця біля молодії)

Томаківка: Виводове

♩ = 120 Solo

1/4 ^

Не гни - ся, друж - ко не гни - ся,
ви - ку - пи ла - во - чку са - ді - ся.

Не гнися, дружко, не гнися,
Викупи лавочку – садіся.

29. Їли бояри, їли

(«передирки» між друзками та боярами)

Томаківка: Кисличувата

♩ = 110 Одна Гурт

Ї - ли бо - я - ри, ї - ли, ці - ло - го во - ла з'ї - ли
як-би друж-ки не ди-ви - ли-ся, то бо - я - ри бю-да-ви-ли-ся.

Їли бояри, їли,
Цілого вола з'їли,
Як би друзки не дивилися,
То бояри б подавилися.

Старший боярин красний (2)
На ньому жупан рясний,
А між тими рясицями
Сидять воші копицями.

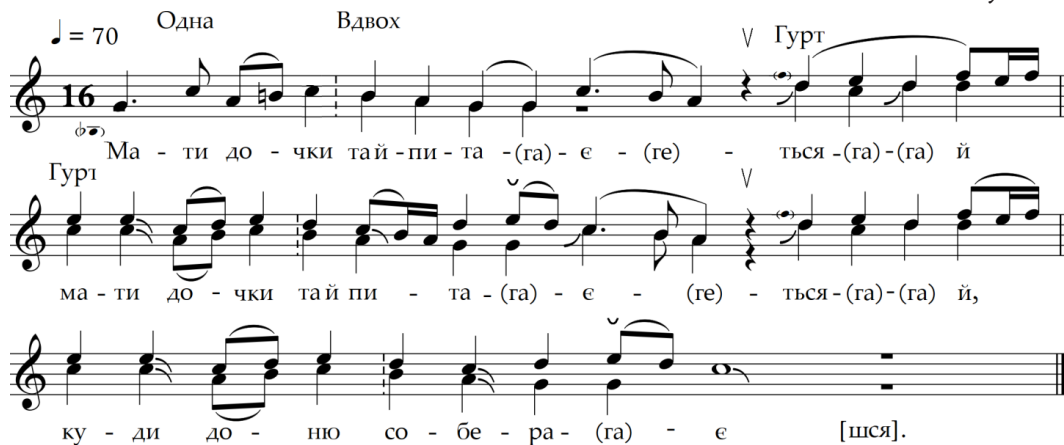
Старша дружка коса,
Наїлася проса,
Суди-туди повертається,
З неї просо висипається.

30. Мати дочки та й питається

(прощання з матір'ю)

Томаківка: Кисличувата

♩ = 70 Одна Вдвох √ Гурт

Гурт

Ма - ти до - чки тай - пи - та - (га) - є - (ре) - ться - (га) - (га) й

ма - ти до - чки тай пи - та - (га) - є - (ре) - ться - (га) - (га) й,

ку - ди до - ню со - бе - ра - (га) - є [шся].

1. Мати дочки та й питається: (2)
– Куди, доню, собираєшся?	3. Ой там гора кременистая, (2)
Там свекруха наровистая.
2. – Піду, мамо, між чужії люди, (2)
Ой там мені все горенько й буде.	4. Вона ж тобі норови покаже, (2)
Слово скажеш – вона перекаже.

31. Як піду я не берегом, лугом²⁵

(дівитвечір)

Томаківка: Кисличувата

1. Як піду я не берегом, лугом, (2)
Зустрінусь я з несудженим другом.
2. – Здрастуй, здрастуй, несуджений друже, (2)
Ми з тобою любилися дуже.
3. Любилися та й не побралися, (2)
Тільки слави да й набралися.
4. Любилися, як голубів пара, (2)
Розійшлися, як чорная хмара.
5. Любилися, як зерно в горісі, (2)
Розійшлися, як туман по лісі.

²⁵Співається на той самий голос, що № 30.

Текст цієї, а також наступних двох весільних пісень зазвичай побутують як ліричні, не пов'язані з весільним обрядом.

32. Як піду я до броду по воду²⁶

(дівитвечір)

Томаківка: Кисличувата

1. Як піду до броду по воду, (2)
Та й поставлю відеречко у воду.
2. Сама піду стиха під віконце, (2)
Подивлюся що свекруха робе.
3. А свекруха вечеряти варе, (2)
А свекорко дубиначку паре.
4. Парся, парся, сирая дубина, (2)
Начувайся, чужая дитина.
5. Нащо ж було чуже дитя брати, (2)
Якщо ж тепер його обіжати.

33. Кучерява моя вишенька²⁷

(запрошення на весілля)

Томаківка: Кисличувата

1. Кучерява моя вишенька, (2)
Ой куда ж ти похилилася?
2. Ой куда ж ти похилилася? (2)
Через забір та й на вулицю.
3. Ой пройдемось та й по вулиці, (2)
Ой пройдемось та й гукаючи.
4. Ой пройдемось та й гукаючи, (2)
Аж два двори та й минаючи.
5. Аж два двори та й минаючи (2)
А в третій двір завертаючи.
6. А в тім дворі та й все люди судять (2)
А там мого свекорочка гудять.
7. Свекор лихий, свекруха тихіша, (2)
А невістка непокірливіша.
8. Покориться старому й малому, (2)
Покориться й своєму милому.

^{26,27} Співається на той самий голос, що № 30.

СВІТЛИНИ НА СПОМИН...

(жовтень 2015 р.)

Співачки с. Вищетарасівка (зліва направо): Сердюкова Євгенія Василівна, Дарчук Галина Іванівна, Трофимлюк Надія Семенівна на подвір'ї Дарчук Г. І.

Виконавці с. Вищетарасівка з учасниками експедиції: Галина Пшенічка, Сердюкова Євгенія Василівна, Дарчук Галина Іванівна, Трофимлюк Надія Семенівна, Рімантас Слюжинскас, Анастасія Любимова.

Співачка з с. Виводове Пихатенко Галина Зосімівна.

На подвір'ї Пихатенко Г. З., с. Виводове: Рімантас Слюжинскас, Пихатенко Галина Зосімівна, Анастасія Любимова, Лев Рожанський.

Співачки з с. Володимирівка (Високе): Марійчук Марія Іванівна, Ягольник Зинаїда Леонідівна, Плаксіна Таїса Іванівна, Шевлюга Ніна Герасимівна у сільському будинку культури.

Співачки з с. Кірове (Крутеньке) Вірченко Катерина Григорівна та Філь Віра Михайлівна на подвір'ї Філь В. М.

Учасники самодіяльного колективу «Берегиня» с. Кисличувата (зліва направо): Семенюк Олександра Захарівна, Семенюк Ганна Андріївна, Голота Віра Іванівна, Коваленко Катерина Іванівна, Луценко Віра Іванівна у сільському будинку культури.

Учасники самодіяльного колективу «Мрія» с. Володимирівка (Високе): Плаксіна Таїса Іванівна, Шевлюга Ніна Герасимівна, Хрипко Володимир Йосипович, Дружко Микола Тимофійович у сільському будинку культури.

34. Жалуй, ненько, поки я у тебе

(прощання з матір'ю)

Томаківка: Вищитарасівка

$\text{♩} = 114$ solo

Жа - луй, нень-ко, по - ки я у те - бе як пі - ду я
до нень-ки чу-жо - ї тай не бу де во-лень ки та-ко - ї.

1. Жалуй, ненько, поки я у тебе,
Як піду я до неньки чужої,
Та й не буде воленьки такої.
2. Хліба вріжу – вона скося гляне, (2)
Сяду їсти – вона [...] ²⁸

35. Ой ходила тая Галя по крутій горі

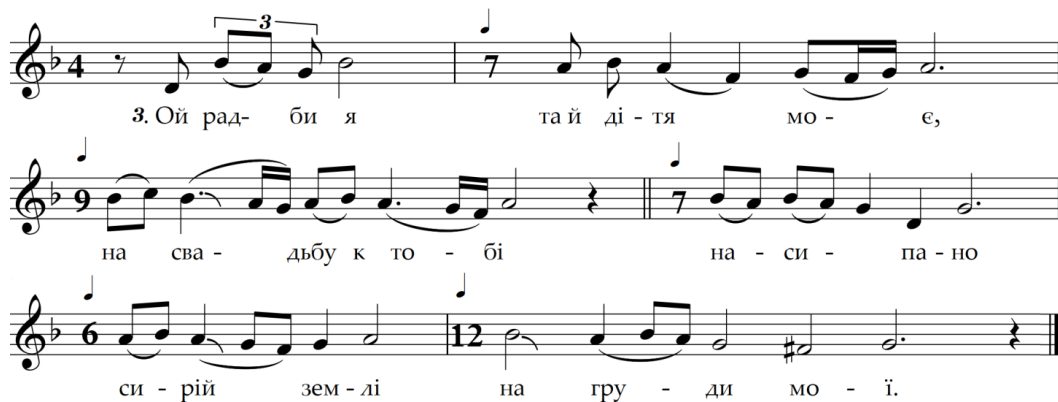
(сироті)

Томаківка: Виводове

Solo $\text{♩} = 60$

2. Ой ги-ля, ги-ля, та се-ле - зень-ку, по ти - хій во - ді.
при-буди, при-буди, мій ба - (га) - тень - ко,
на свадь - бу к ме - ні.

²⁸Вочевидь, форма цієї пісні пошкоджена. Швидше за все, її текст мав строфічну 3-рядкову структуру ААБ. Можна припустити, що колись він мав наступний вигляд:

1. Ой ходила тая Галя покрутій горі,
Заганяла селезенька тихо по воді.
2. – Ой гиля, гиля, та селезеньку, по тихій воді,
Прибуди, прибуди, мій батенько, на свадьбу к мені.
3. – Ой рад би я, та й дитя моє, на свадьбу к тобі –
Насипано сирій землі на груди мені.

1. «Жалуй, ненько, поки я у тебе, (2)
Як піду я до неньки чужої.

2. Як піду я до неньки чужої, (2)
Та й не буде воленьки такої.

3. Хліба вріжу – вона скося гляне, (2)
Їсти хочу – аж серденько в'яне».

36. А в гарнушкі, у новой

(обдарування молодих,
пісня російського походження)

Томаківка: Вищетарасівка

Одна $\text{♩} = 88$ Вдвох

Ав гар нуш - кі у но - вой сто - ял стол ду - бо - вой

ой ле - ле, ой ле - ле ой ле, ой ле - ле.

1. А в гарнушкі, у новой,
Стояв стол дубовой.
Ой ле-ле, ой ле-ле, ой ле, ой ле-ле.
2. А по тому же столу
Ходить голуб сизой.
Ой ле-ле, ой ле-ле, ой ле, ой ле-ле.
3. Ходить голуб сизой
Із голубкой молодой.
Ой ле-ле, ой ле-ле, ой ле, ой ле-ле.
4. То не голубка, не сиза,
То Анечка молода.
Ой ле-ле, ой ле-ле, ой ле, ой ле-ле.
5. То ж не голуб, не сизой,
То Володя молодой.
Ой ле-ле, ой ле-ле, ой ле, ой ле-ле.

ЛІРИЧНІ ПІСНІ

37. Ой гай, мати

(некрутська)

Томаківка: Кірове (Крутеньке)

Одна $\text{♩} = 60$ Вдвох

Ой гай ма - (га) (га) ти та ой га - й ма - ти ж(и),
 ой гай зе- (ге) (ге) ле- (ге) не- (ге) нь-кий ой по-ма-н(и) дру- (гу) (гу) вав(и)
 ой з Ук - ра(га) - ї - (гі) - ниж(и) ой ко-зак(и) мо- (го) (го) ло(го) день[кий].

1. Ой гай, мати, та ой гай, мати,
 Ой гай зелененький,
 Ой мандрував, ой, з України ж
 Ой козак молоденький.
2. Ой хоч мандрував, ой не мандрував,
 Низенько вклонився,
 – Ой прощавайте, ой товариші ж,
 Ой може я з ким бранився.
3. – Ой хоч бранився, та й не бранився –
 Щаслива дорога.
 Ой зостається, ой, на Вкраїні ж
 Ой дівка й чорноброва.

38. В неділю раненько

(вирядини в армію)

Томаківка: Володимирівка (Високе)

$\text{♩} = 60$ Гурт

Вне ді - лю ра - нень - ко та ще жа - ліб - не - ко зо - зу - ля ку - ва - ла всю

прав - ду ска - за - ла, зо - зу - ля ку - ва - ла всю прав - ду ска - за [ла].

1. В неділю раненько, та ще жалібненько
Зозуля кувала, всю правду сказала. (2)
2. Іди, іди, синку, та й там не барися,
Через три годочки назад повернися. (2)
3. Ой рад би я, мамо, ще й раніше вернуться,
Та кінь вороненький в дорозі спіткнувся. (2)

39. Ой там у садочку зозуля кувала

(вирядини в армію)

Томаківка: Вищитарасівка

Одна $\text{♩} = 64$ Втріох

Ой там у са - доч - ку зо - зу - ля ку - ва - ла во - на ко - за - ко - ві всю

прав - ду ска - за - ла, во - на ко - за - ко - ві всю прав - ду ска - за [ла].

1. Ой там, у садочку, зозуля кувала,
Вона ж козакові всю правду сказала. (2)
2. Ой то ж не зозуля, то рідная мати,
Вона виряджала синочка в солдати: (2)
3. – Поїдь же ти, синку, та й там не барися,
Через три годочки додому вернися. (2)
4. – Ой рад би я, мамо, додому вернуться,
Та кінь вороненький на ноги спіткнувся. (2)

40. А в неділю рано

(некрутська)

Томаківка: Володимирівка (Високе)

♩ = 60 Одна

А в не - ді - лю ра(га) но, ще сон - це не схо - де,
Гурт
а вже мій ми лень - кий, ой, по ка - зар - мі хо - де.

1. А в неділю рано, ще й сонце не сходе,
А вже мій миленький, ой, по казармі ходе.
2. По казармі ходе, в руках шаблю носе,
В руках шаблю носе, ой, командіра просе:
3. – Командіре, брате, відпусти ж додому –
Покинув дівчину, ой, сам не знаю, кому.
4. – Відпущу ж додому, тільки ж не самого,
Доручаю ж тобі, ой, коня ж вороного.
5. Коня вороного, ще й нове сидельце,
Поїжджай додому, ой, розвесели серце.

41. Учора він був

(вирядини в армію)

Томаківка: Володимирівка (Високе)

♩ = 60 Одна Двох

У - чо - ра він був, сьо - год - ні не - ма. де ж ти, сер - де - ня, за - був про ме - ня.

Варіант заспіву:

1. Учора він був, сьогодні нема,
Де ж ти, сердень, забув про мене (2)
2. А я й не забув, бо дома не був,
В армію я йду на три годіка. (2)

3. В армію я йду на три годіка,
З армії прийду – жениться буду. (2)
4. З армії прийду – жениться буду,
Возьму жіночку й україночку. (2)
5. Возьму жіночку й україночку,
Змалюю личко на папірочку. (2)
6. Змалюю личко на папірочку,
Приб'ю на стіні, де спати мені. (2)

42. Ой у полі жито (козацька)

Томаківка: Кисличувата

$\text{♩} = 62$ Гурт

Ой у - по - лі жи(ги) - то, ко - пи - та - ми зби - то.

Під бі-ло - ю бе-ре-зо(го) ю ко - за- чень-ка вби(ги) то.

1. Ой у полі жито копитами збито,
Під білою березою козаченька вбито. (2)
2. Вбито його, вбито, затягнуто в жито,
Червоною китайкою личенько накрито. (2)
3. Прилетіла пава, на коліна впала,
Та й відкрила китайочку та й защебетала: (2)
4. – Чи ти, милий, збився, чи з коня убився,
Чи з другою вірно знався, мене й одцурався. (2)

43. Ой упав сніжок

(лірична)

Томаківка: Кірове (Крутеньке)

$\text{♩} = 60$ Одна Вдвох

Ой у-па - (га) в(и) сні жо- (го) к(и) та й на й о - бні- (гі) жок- (и)
та й у-зя-в(и) - ся (га) во- до(го) - ю. Та й у-зяв-ся во-до- (го) ю, О-й,
ой луч-че - (го) ж(и) бу - ло - (го) б(и) та й дів-чи - но- (го) ю й,
як те - пе - р(и) й у (гу) - до - во - (го) - ю.

1. Ой упав сніжок та й на обніжок
Та й узявся водою.
2. Та й узявся водою, ой,
Ой лучче ж було б та й дівчиною,
Як тепер й удовою.
3. Ой похожено та й поброжено
Ой коло броду кіньми.
Ой то не кіньми,
То й журавочка з дітьми.
4. Ой журав грає, ой журав грає,
А журавочка скаче.
Ой журавочка скаче.
Ой лиха дівка та й не добра,
Що за козаком плаче.

44. Калина-малина

(лірична)

Томаківка: Кірове (Крутеньке)

Одна $\text{♩} = 150$

Ка - ли-на- ма-ли - на, чом не проц - ві - та - єш? Мо-ло-да дів-чи(ги) на,

Варіант:

чом сто - їш ду-ма - єш, мо - ло-да дів-чи- (ги)на чом сто-їш ду-ма - [єш].

1. – Калина малина, чом не процвітаєш?
Молода дівчина, чом стоїш думаєш? (2)
2. – Я стою, думаю, ще й думати буду,
Любила козака – повік не забуду (2)
3. Ї у неділю вранці, ще сонце не сходе,
Молодий козаچه по казармі ходе. (2)
4. По казармі ходе, гостру шаблю носе,
Гостру шаблю носе, командира просе: (2)
5. – Командиру, Дону, відпусти додому,
Бо дівчина пише, що сина колише. (2)

45. Капуста не роде

(лірична)

Томаківка: Кірове (Крутеньке)

$\text{♩} = 60$
Одна

1. Ка - пус - та не ро - (го) - де - (ге) ,

Вдвох

за ли - хи - ми во - (го) - ро - га - ми, мій ми - лий не хо - (го) (го) де.

Одна Вдвох

2. Тре - ба ї - ї по - (го) ли - ва - ти, то й бу - де ро - ди - ти - (ги) (ги) жи,

тре - ба йо - го ша - (га) - ну - ва - ти, він бу - де хо - ди - (ти) - (ти)

Варіанти заспіву²⁹:

4. Ой по - ле - ти ж чор - на - я гал - ка

5. По - ле - ті - ла чор - на - я гал - ка

1. Капуста не роде,
За лихими ворогами мій милий не ходе.
2. Треба її поливати, то й буде родити,
Треба його шанувати – він буде ходити.
3. Я же її поливала, вона не вродила,
Я вже його й шанувала – подруга й одбила.
4. Ой полети ж, чорная галка, та в Крим риби їсти,
Ти принеси, чорная галка, од милого звістку.
5. Полетіла чорная галка та й не барилася
Та й принесла од милого звістку, щоб не журилася.

²⁹Для другої та наступних строф. Перша строфа – вкорочена на 8 складів, а отже, в мелодії відсутня ця фраза.

46. Із-за гори кам'яної

(на слова Т. Г. Шевченка)

Томаківка: Кисличувата

Одна
♩ = 90

Із-за го-ри Ка-м'я-но - ї ко-зак ви - ї-жджа є
Гурт
під ним ко-ник во-ро-нень - кий на си-лу сту - па - є.

1. Із-за гори кам'яної козак виїжджає,
Під ним коник вороненький на силу ступає.
2. – Притомився, вороненький, сьогодні спочинеш.
Близько хата, де дівчина ворота відчине.
3. Може вже і відчинила не мені – другому.
Швидше, коню, швидше, коню, поспішай додому.
4. Ось і дуб той зелененький, ой, Боже, мій милий.
Бач, заснула, виглядавши, моя чорнобрива.
5. Бросив коня та до неї. Ой, Боже мій, Боже!
Обнімає і цілує – ні, вже не pomoже.
6. – Так навіщо розлучили мене із тобою?
Розігнався, реготався, та в дуб головою.
7. Написали край дороги дві могили в житі,
Нема кого запитати, за що їх побито.

КОЛИСКОВІ ПІСНІ ТА ЗАБАВЛЯНКИ

47. Ой люечки, люлі

(колискова)

Томаківка: Вищетарасівка

♩ = 152 solo

Ой люечки-люлі, налетіли гулі,

Чи по попі батіжком.

Стали думать і гадать,

А-а,а-а, ай-ай-ай,

Чим Вовочку годувать.

Ой люечки-люлі,

Чи сахарьком, чи медком,

Налетіли гулі.

48. Куй, куй чобіток

(забавлянка)

Томаківка: Вищетарасівка

♩ = 110 solo

Куй, куй чобіток,

Подай, бабо, молоток.

Не подаси молоток,

Не підкую чобіток.

49. Ой коточок, коточок

(колискова)

Томаківка: Вищитарасівка

$\text{♩} = 96$ solo

Ой коточок, коточок,
Украв в баби клубочок,
Та й поклав на лавку.
Стала Галя котка бить,
Щоб не вчився так робить,
А учився прости,

Черевички шити.
Черевички шити,
На базар носити,
Усе продавати,
Гроші заробляти.

50. Жив дед Сашка

(«казочка»)

Томаківка: Вищитарасівка

Жив дед Сашка,
На голові чемеряшка,
На попі латочка.
Чи хороша моя казочка?

НАПЛИВОВІ ПІСНІ

з інших регіонів України

51. Та йде весна з квітами

(веснянка хороводна)

Томаківка: Вищитарасівка

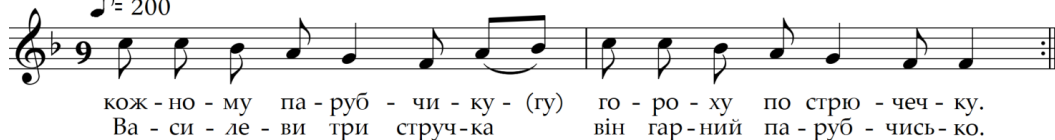
(походження: Хмельницький: Городок: Сатанівка)

Инф.: «Весною, коли Паска, ми виходили на площадку таку і співали. Бралися за руки діти. І це я з дитинства її запам'ятала»

♩ = 88

♩ = 200

1. Та йде весна з квітами, з квітами,
Та ідуть парубки з плугами, з плугами.
2. Та ідуть орати ланочок, ланочок,
Та будуть сіяти горошок, горошок.
3. Кожному парубчику гороху по стручечку.
Василеві три стручка, він гарний парубчисько.

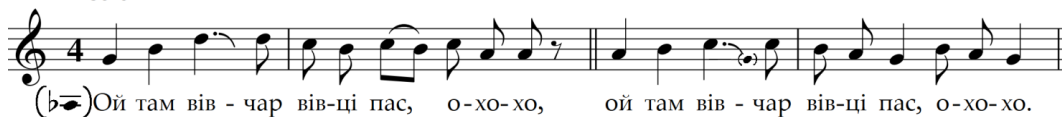
52. Ой там вівчар вівці пас

(веснянка)

Томаківка: Вищитарасівка

(походження: Хмельницький: Городок: Сатанівка)

Инф.: «Веснянка на Паску. Це пісня ще з дитинства»

♩ = 92
solo

1. Ой там вівчар вівці пас, о-хо-хо. (2)
2. На дудочку виграє, о-хо-хо. (2)
3. Ой, мамуню, що робити, о-хо-хо. (2)
4. Не хтять хлопці мня любити, о-хо-хо. (2)
5. Іди доню до гаю, о-хо-хо, (2)
6. Копай зілля розмаю, о-хо-хо. (2)

53. Ой на Купала вогні горять

(купальська)

Томаківка: Вищитарасівка

(походження: Хмельницький: Городок: Сатанівка)

♩ = 152 solo

1. Ой на Купала вогні горять,
Ой там Ганнусю перевозять. (2)
2. Ой потихеньку її везить,
Її віночок не загубить. (2)
3. В її віночок рутвяненький,
В неї Іванко молоденький. (2)

ДОДАТКИ

З ПЕРШИХ ВУСТ...

*Розповіді мешканців с. Вищитарасівка*³⁰

Обрядовий весільний хліб

«У п'ятницю обов'язково печуть коровай, шишки. І чоловік своїх гостей гукає шишкою, і я своїх. Обов'язково вручаєм шишку, і вони приходять. Казали, так, що: «Просили батько й матір, щоб приходили на весілля», оце точно. А тоді вони приходять. Не дарили раніше. Зараз за столом даряться шишками, а тоді ти вже дав шишку, а за столом розрізають коровай».

«Дивень, обов'язково стояв, обвішаний цвітами, нанизується на очерет. Береться тісто, розкачується тоненьким, як на лапшу, ріжеться, ріжеться, ріжеться, і намотується він так красиво, а наверху розочка. Їх багато – це кожному дають обов'язательно. Калач такий печеться, і впихається в той калач. Красиві такі дивні, шишки і коровай печуться в п'ятницю. Дивень стоїть біля молодого і молодої (тричатка така, і там дві ложки прив'язані), а тоді ото дивні дають і коровай кожному. І тоді, як уже дарується, молода забирає цей дивень і несе туди, до молодого. І ідуть вони вже, молоді, до батька до його, і хто перший ступе через поріг, той буде глава. І то стараєшся перший. Я не помню, чи я наступила, чи ні. Наверно наступила. Зараз ще беруть калача, закладають туди копійки, і то значить, хто копійку знайде там, буде багатий, і так далі».

«Тісто для коровай починала місити жінка, яка тільки в парі. От і на коровай, і на шишки не пригласили ту людину, яка вдова, тільки щоб була в парі. Місило коровай душ чотири, а душ вісім всього пригласається – можна й те пекти, й те пекти».

«Дивень робиться на сладком молоці. Яечко, молоко і масло, чи там що є, чи маргарин. І воно тоді держиться. А коровай і шишки – це все буде на дрижжях, обов'язательно, та ще дрожжі робили самі з хмелю. Робили дрожжі, і тоді запарювали тісто. А тісто пахне! Таке ж уже вкуснюще! Я помню, тіки руку вмочила, і як на руку не береться, от тоді можна брати. А тісто тіки «пі-пі», пищить, то вже тоді виходе тісто. У діжі місили, бо не було іншої посуду, а зараз у мисках великих, у каstrулях. Ліпила я ті дивні, і шишки ліпила, обов'язательно. А коровай красивий дуже, мазали все врем'я збитими яйцями. Яєць нада було багато, зараз сахаром з водою мажуть, а тоді яйцями. Отакий коровай».

Я в парі ж прожила. У мене чоловік в катастрофі погіб, але не так мало – 50 років прожила я з чоловіком зі своїм, то запрошували. Співав він в мене непогано, ми завжди співали, через те нас по гульнях тягали».

³⁰Записано зі слів Дарчук Галини Іванівни, 1934 р. н., уродженки та жительки цього села.

Весілля сироти

«Сироті співали обикновенних пісень, таких, як і не сироті. Тільки вже поблажливо, і дарили краще, щедріше».

Хід весілля

«Весілля починалося з вечорниць, вечорниці були тільки у молодого в суботу, сходилися тільки дівчата й хлопці, грала гармошка і бубон обов'язково, танцювали просто, співали, веселилися десь до дванадцятої ночі. Це була субота, а на неділю було призначене весілля. От приходив молодий за молодою, і співають таких красивих тут пісень, що наче «Пустити мене до церкви». У неділю тоді у молодого свадьба і у молодої, молодий приходе з друзками брати молоду до церкви, а мати з батьком стоять з образами. Викупляли мене. Давали гроші, а найбільш(тоді в нас грошей не було) бутилку. Набирали горілки з калини, – і за ту калинівку, бо молода ясна і красива, як калина. Забира він ту калинівку і гроші там скільки вже було, і ми йшли до церкви. Ідучи до церкви, ми обов'язково кланялися, були в вінках, кланялися кожному двору, де стояли люди. Тоді йшли до церкви. У церкві нас уже повінчали обов'язково, і відтіля ми зразу йшли до молодої.

Батько з мати з караваєм нас зустрічають і благословляють, і починається свадьба – музики там, всякі пісні, все, а потім приходе молодий вже забирає молоду. Забирає молоду (вже він не викупляє, бо він вже її викупив), приходе з хлопцями, співає з гармошкою, забирають мене. Ідем ми, віконку держимо він і я, мене мати благословила Матір'ю Божею (вона в мене і досі он там є), а його – Господом Богом. І оце ми йдем і кожному кланяємся. Як приходим, там, на воротях нас зустрічає його мати і батько, благословляють невістку до хати, беруть отак обв'язують рушником нас за руки, заводять у кімнату і три рази водять за столом. Співають обов'язательно, но вже я ж не помню, тоді садовлять. Заходять дружки (це тільки заходять не жонаті), побажали щастя і так далі, і сідаєм за столи – свадьба, гуляють, танцюють, співають... Оце побули і йдем вже. Уже мати поблагословила нас, ми пішли, а там мати нас і зустріла».

«Ночують у молодої, у клуні на сіні. Тільки у нас уже не було того, а раніше, як ще мої батьки, то треба було, щоб вона була чесна. То показували простиню, там спеціальні називались свашки, наглядали. І тоді, якщо їм жалко батька і матері, то вони питали молодих, як побралися – і обманювали. А більшість, конечно, виходили тоді чесні. Тоді тільки казали, у Шевченка Катерина не знала, покохала, а ми ж, бач, старалися. Поки вони там, в клуні, гості приходять. Надо рано встать дуже. І вони несуть молодим снідять і вмивають молодих, обов'язково. То тоді стоять люди, двоє вмивають, збирають гроші вже батькові на покупку там одежі, чи шо. Тоді ми їх повинні посадить за стіл і за це вгостить».

«Понеділок у нас такий закон: «ганяють мух» називається. Гілки виламлюють і ото ж ганяють, і гуляють уже до самого вечора. Це пісень дуже хороших співають дуже, но вже ж позабувалися все. На другий день купують батька й мати, садють на

возик і купують, і кури, кажуть, вечером кури. Кожне приходе, приносить по курці обов'язательно. Цигани одягаються. Якщо не дає, самі заходять, беруть курку і несуть, вечером варять оцю курку, дуже вкусне таке, канешно, обачно лапшу кидали ще. Батьків купали, як останню видають дитину (батьки «відмиваються»), а молоді викупляють батьків. Садовили в повозку батька й матір – і до моря. От мене бігом і в море перекинули, чуть держак мене не достав! Батьків не наряджали, а наряджалася публіка – і цигани там були, хто хочеш, хто що надів, а більше цигани просили грошей, казали: «Я не циганка, я молдаванка! Дай на мою долю й на моїх дітей. А у мене їх восьмеро», і називає там, як звать. І в такий великий карман тоді ці гроші, і віддає батькам. Збирали, і йшли до магазину (називалась «лавка» тоді), і купляли подарунки матері і батьку.

А тоді ще й на третій день, тут тільки молодий, молода не приходить. Приходять жіночки, які допомагають, мують посуду, і оп'ять сідають за стіл».

Вирядини в армію

«На вирядини дівчина перев'язувала хлопця лентою красною. І дівчатка, які приходили, прив'язували чи приколювали платочки на йому груди. І він ходив весь, як петух. Гукав свою наречену, канешно. Обіцяла ждять, любить і так далше некрута. В нас називався некрут. Сідали за стіл, водку пили, проводжали. Утром приходили тоді всі скопом, бо нада ж посадить на машину. А раніше на бричку садили і везли в Томаківку. Приливали обов'язково дорогу, до сільської ради сюди ми обично сходились. І він розбиває на щастя рюмку, прощається, махає, і платочки кидає – один, другий, третій... Щоб його дожидалися. А тоді дівчатка їх собирають».

Розповіді мешканців с. Кисличувате³¹

Дивитвечір

«Приглашали на свадьбу в п'ятницю. А надивень тоже заказували, кому прийти. Раньше і дивітвечір³² був. Звечора у молоді гуляли у п'ятницю. Музика грала. Последній вечір разом з молодими дівчатами й хлопцями, наче, проводили. А завтра вона розпишеться, вже вона перейде у другий... [статус – *упоряд.*]

Дивень

«В нас коровай не пекли. В нас готова була хлібиняка така, дивень у ній упиханий, усей уквітчаний. І роздавали їх на весіллі. Шишки пекли обізательно. Шишки і голубчики пекли. На дивень чіпляли голубчиків. Дивень по традиції завжди місила хрещена мати, якщо вона добре прожила з своїм чоловіком і не вдова. А якщо те, то

³¹Записано зі слів Семенюк Олександри Захарівни, 1938 р. н., Голоти Віри Іванівни, 1945 р. н., Коваленко Катерини Іванівни, 1939 р. н., Луценко Віри Іванівни, 1943 р. н., уродженок та жительок цього села.

³²«Дивітвечір» – те саме, що дівич-вечір – останній вечір в молоді перед вінчанням, коли до неї сходилися подруги, а пізніше хлопці.

тоді вибиралася така знатна господиня, яка гарно прожила у сім'ї з родиною – вона місила дивня. На дивні співали ми які хоч пісні. На свадьбі вже приходять, зустрічають, благословляють, і тоді ж сам ритуал, весільні пісні».

«Гільця теж не було. Тільки дивень, замість короваю і гільця. В нас же дивень той уквітчувався. Туда і яблучка чіплялись, і канфети, і цвіточки, все. Представте собі, що це така хлібина [показує розмір широкого обхвату рук – *упоряд.*], там же скільки отих! Упихали не побогато, щоб не розломила хлібина. А так наробляли і ставили на стіл. В основному дивнів пекли стільки, скільки запрошували людей на весілля, ще й з запасом. Там же ж і дітям треба було роздати. І як додому начне йти – і тому ще нада, і тому нада. Як начне ділити! А хто не поприходив – ще їм нада передать».

Після вінчання

«Після вінчання зразу їдуть до молодого. Свекруха зустрічає невістку в хаті, благословляє і обводить її кругом столу. Як з двору виходять, обсипають житом, канфетами, горіхами, парними копійками – двома, десятьма. За стіл не сідають, а зразу їдуть до молодої. Там мати зустрічає, іконами благословить, і сідають за стіл. Давали молодим хліб».

*Розповіді мешканців с. Володимирівка (Високе)*³³

Дивень і гільце

«Дивень при нас ще робили. Спочатку заготовляли з очерету палички такі, десь метрові. Обов'язково з очерету, щоб крєпкі були. Місили тісто, а потім різали на полосочки такі. І на той очерет намотували його спіралькою, один за одним так, щоб красиво було, то через кілька [обертів] різали такими «курчячими лапками» і він тоді був пишний і гарний. А в кінці його вішали цвіточок і конфетки. Якщо невеста чесна, то дивень красили піщевою краскою. Дивнів обов'язково має бути стільки, скільки гостей на весіллі – і сто і, навіть двісті».

«Дивень і шишки пекли пекли не з одного тіста – шишки з мягонького, а дивень – з твердого».

«Гільце робили з будь-якого дерева, головне, щоб воно було пишне. Найчастіше – вишня. І обов'язково прикрашали стрічками і конфетками».

Хід весілля

Весілля відбувалося протягом чотирьох днів, і починалося у п'ятницю. Це був дівитвечір. У цей день пекли коровай, шишки та дивень.

Цього ж дня запрошували на весілля. Молоді ходили окремо одне від одного, разом із друзками чи боярами: «Коли запрошували на весілля, носили шишки. Молодий ходив по своїх, а молода по своїх родичах та друзях».

Власне весілля розпочиналось у суботу зранку. Молодий приїжджав до молодої на уквітчаних конях, тут його очікували перепони на шляху – перев'язували дорогу та ворота, вимагаючи з нього «магарич».

³³Записано зі слів Плаксиної Таїси Іванівни, 1946 р. н., уродженки с. Долінське Томаківського району та Шевлюги Ніни Герасимівни, 1943 р. н., уродженки с. Змагання Нікопольського району, які проживають у с. Володимирівка з 1970-х років.

Після розпису (вінчання у церкві в часи дитинства та молодості інформаторів були заборонені) молодих зустрічають батьки із короваем. Молодих ставлять на розстелений рушник, і вони кланяються батькам. Далі весілля продовжується у хаті (якщо ще тепло на дворі – то столи ставлять на вулиці). Обов'язковою стравою був капуста, зварений на гусячому м'ясі.

Неділя має назву «кури» або «цигани». З самого ранку до хати збираються гості, з яких беруть «данину» – гроші на вході у двір. З цих грошей купляють «одяг» батькам. Далі «цигани» перевдягаються у молодого і молоду та йдуть по селу брати або красти курей, гусей, качок... Потім з них варять юшку та розігривають все, що залишилось з минулого дня. «Як зібрали курей, тоді купають батьків (возять на возику і кидають у калюжу, річку, озеро), і потім одягають їх навпаки: матері – батькові труси, а батьку – материн ліфчик».

Гуляння продовжувалось і у понеділок. Цей день має назву «кожушки», адже на стіл, окрім звичайних страв, обов'язково ставили картоплю, зварену «в кожушках».

Розповіді мешканців с. Кірове (Крутеньке)³⁴

Дивень і гільце

«Робили дивень, і щас роблять. Співали, але вже пройшло років 15, як це було. Короваю не пекли, тільки дивень – гілок 150 з очерету, і роздавали гостям. І шишки пекли. Давали гостям гілку дивня і шишку. І як запрошувать ходили молодий і молода, то або шишки, або щось давали».

«Гільце робили. Три отак гильця з любого плодового дерева. І обмотували тістом, так як дивень, тільки на три рожка».

³⁴ Записано зі слів Філь Віри Михайлівни, 1928 р. н. та Вірченко Катерини Григорівни, 1939 р. н., уродженок та жительок цього села.

ПОКАЖЧИКИ

Словесний

*Простав нумерацію
словесного показчика*

А в гарнушкі, у новий (весільна) –
 А в нашого свата (весільна) –
 А в неділю рано (рекрутська) –
 А в полі, в полі (щедрівка) –
 А пічка ригоче (весільна) –
 А у неділеньку рано-пораненьку (псалм) –
 В неділю раненько (вирядини) –
 Жалуй, ненько, поки я у тебе (весільна) –
 Жив дед Сашка («казочка») –
 Із-за гори кам'яної (літ. походження) –
 Їли бояри, їли (весільна) –
 Калина-малина (лірична) –
 Капуста не роде (лірична) –
 Коляд, коляд, коляди (колядка) –
 Коляд, коляд, колядниця (колядка) –
 Куй, куй чобіток (забавлянка) –
 Кучерява моя вишенька (весільна) –
 Мати дочку та й питається (весільна) –
 Меланка, Меланка (щедрівка) –
 Меланка ходила (щедрівка) –
 Не гнися, дружко, не гнися (весільна) –
 Ой в полі, в полі (щедрівка) –
 Ой гай, мати (некрутська) –
 Ой гиля, гиля, та селезеньку (весільна) –
 Ой коточок, коточок (колискова) –
 Ой люлечки, люлі (колискова) –
 Ой матінко моя (весільна) –
 Ой матінко-утко (весільна) –
 Ой на Йордані тиха вода стояла (колядка) –
 Ой на Купала вогні горять (купальська) –
 Ой погонич кудрявий (весільна) –
 Ой сів Ісус та й вечеряти (колядка) –
 Ой спасибі, синку, та й за вечоринку (щедрівка) –
 Ой там вівчар вівці пас (веснянка) –
 Ой там, у садочку, зозуля кувала (вирядини) –
 Ой упав сніжок (лірична) –
 Ой у полі жито (козацька) –
 Ой учора, вчора ізвечора (колядка) –
 Павонька ходить (весільна) –
 Пішов Христос слободою (колядка) –
 Погонич кудрявий (весільна) –
 Подоляночка (весняна гра) –
 Та йде весна з квітами (веснянка) –
 Учора він був (вирядини) –
 Щедривочка щедрувала (щедрівка) –
 Щедрик-ведрик (щедрівка) –
 Щедривочка щедрувала (щедрівка) –
 Як піду я до броду по воду (весільна) –
 Як піду я не берегом, лугом (весільна) –

Географічний

- 1) Дніпропетровська обл., Томаківський р-н, с. Виводове (Виводівська СР) – №№ 3, 4, 6, 9, 11, 14, 28, 35.
- 2) Дніпропетровська обл., Томаківський р-н, с. Вищетарасівка (Вищетарасівська СР) – №№ 1, 2, 7, 8, 13, 17, 19, 21, 22, 23, 34, 36, 39, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53.
- 3) Дніпропетровська обл., Томаківський р-н, с. Володимирівка (перейменоване у Високе) (Володимирівська СР) – №№ 5, 10, 16, 18, 38, 40, 41.
- 4) Дніпропетровська обл., Томаківський р-н, с. Кірове (перейменоване у Крутенке) (Чумаківська СР) – №№ 24, 37, 43, 44, 45.
- 5) Дніпропетровська обл., Томаківський р-н, с. Кисличувата (Кисличуватська СР) – №№ 12, 15, 19, 20, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 42, 46.

Виконавці

с. Виводове:

1. Пихатенко Галина Зосімівна (1933 р. н.), родом з села Стрюківка Томаківського р-ну (у Виводовому живе з 1960 р.), освіта 4 класи – №№ 3, 4, 6, 9, 11, 14, 28, 35.

с. Вищетарасівка:

Колишні учасники сільського самодіяльного колективу «Калина»

1. Дарчук Галина Іванівна (1934 р. н.), місцева, закінчила культосвітній технікум (бібліотекар, методист-організатор клубної діяльності) – №№ 1, 2, 7, 8, 13, 17, 19, 21, 22, 23, 34, 36, 39, 47, 48, 49, 50.
2. Сердюкова Євгенія Василівна (1939 р. н.), родом з с. Сатанівка Городоцького р-ну Хмельницької обл. (у Вищетарасівці живе з 1958 р.), середня технічна освіта – №№ 1, 2, 21, 22, 23, 36, 39, 51, 52, 53.
3. Трофимлюк Надія Семенівна (1937 р. н.), родом з с. Серединці Шепетівського р-ну Хмельницької обл. (у Вищетарасівці живе з 1950 р.), освіта 6 класів – №№ 1, 21, 22, 23, 39.

с. Володимирівка (Високе):

Учасники самодіяльного колективу «Мрія» сільського будинку культури

1. Ягольник Зінаїда Леонідівна (1943 р. н.), родом з с. Приют Магдалинівського р-ну Дніпропетровської обл. (у Володимирівці живе з 1974 р.), освіта середня спеціальна (зоотехнік) – №№ 5, 10, 18, 38, 40, 41.
2. Плаксина Таїса Іванівна (1946 р. н.), родом з с. Долинське Томаківського р-ну (у Володимирівці живе з 1975 р.), освіта середня спеціальна (поштар) – №№ 5, 10, 16, 18, 38, 40.
3. Марійчук Марія Іванівна (1952 р. н.), родом з с. Білоберізка Верховинського р-ну Івано-Франківської обл. (у Володимирівці живе з 1980 р.), освіта 8 класів – №№ 5, 10, 18, 38, 40.
4. Шевлюга Ніна Герасимівна (1943 р. н.), родом з с. Змагання Нікопольського р-ну, Дніпропетровської обл. (у Володимирівці живе з 1973 р.), освіта 8 класів – №№ 5, 10, 18, 38, 40, 41.

5. Хрипко Володимир Йосипович (1941 р. н.), родом з с. Новоукраїнка Томаківського р-ну (у Володимирівці живе з 1972 р.), освіта 10 класів – №№ 38, 40.

6. Дружко Микола Тимофійович (1940 р. н.), родом з с. Запорізьке Володимирівської сільської ради, освіта вища (парторг), колишній голова колгоспу – №№ 38, 40.

с. Кірове (Крутеньке):

1. Вірченко Катерина Григорівна (1939 р. н.), місцева, освіта 7 класів – №№ 37, 43, 44, 45.

2. Філь Віра Михайлівна (1928 р. н.), місцева, освіта 4 класи – №№ 24, 37, 43, 44, 45.

с. Кисличувата:

Учасники самодіяльного колективу «Берегиня» сільського будинку культури

1. Семенюк Олександра Захарівна (1938 р. н.), місцева, освіта середня спеціальна (зоотехнік) – №№ 12, 15, 20, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 42, 46.

2. Семенюк Ганна Андріївна (1945 р. н.), родом з с. Зубів Теребовлянського р-ну Тернопільської обл. (у Кисличуватій живе з 1961 р.), освіта 10 класів – №№ 12, 15, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 42, 46.

3. Голота Віра Іванівна (1945 р. н.), місцева, освіта середня спеціальна (вчитель, вихователь) – №№ 12, 15, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 42, 46.

4. Коваленко Катерина Іванівна (1939 р. н.), місцева, освіта середня спеціальна – №№ 12, 15, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 42, 46.

5. Луценко Віра Іванівна (1943 р. н.), місцева, освіта середня спеціальна – №№ 12, 15, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33.

Ритмотипологічний

Календарно-обрядові
зимові

№ з/п	Композиційна схема ³⁵	Ритмічна модель	№ твору
1	4 ⁿ	2222:	5, 6, 7, 8, 9, 10
2	44R4/44 ²	2222 2222 4224 :4224:	1
3	443 ²	2222 2222 224:	2, 3
4	44R44	2222 2222 :4224:	11
5	55 ⁿ	11112 11112:	17, 18
6	55R44	11112 11112 :1122:	12
7	6 ⁿ	121111:	13
8	6 ⁿ	121212:	14, 15, 16
9	44 ²	2222 2222:	4

весняні, купальська

10	44 ⁿ	2222 2222:	19
11	44 ²	2222 2222:	20
12	433 ²	2222 422 224:	51
13	433 ²	2222 112 112:	52
14	54 ²	11121 1212:	53

Родинно-обрядові
весільні

15	T6	222222 222222:	29
16	T6	242222: :222222:	21, 22
17	6 ³	222222: ³	30, 31, 32, 33, 34
18	6 ³	221111 111122 111122	23, 24, 25, 26, 27
19	53 ²	22224 224:	28
20	445 ²	1212 1212 12124:	35
21	44R44	2222 2222 2222 2222	36

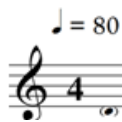
колискові та забавлянки

30	44	2222 2222:	47, 48, 49
----	----	------------	------------

Ліричні

22	44 ²	2222 2222:	38, 39
23	446 ²	2244 2244 224444:	37, 46
24	446 ²	2424 2424 222244	43
25	66 ²	112224 112224:	40
26	66 ²	112121 112121:	44
27	64 ²	222222 2244:	45
28	66/446	221124 221124 1124 1124 221124	42
29	55 ²	22114 22114 22114 11114	41

³⁵Цифра означає кількість віршових складів у пісенному рядку, надрядковий знак «2», «3» або «n» – кількість рядків у строфі. Літера «T» вказує на тирадну (переважно 4-рядкову), а не строфічну структуру пісні. Віршові склади після літери «R» належить до рефрену (приспіву), наявного у кожній строфі такої композиції.

Спеціальні нотні та словесні позначення³²

Цифра на нотному стані вказує на кількість долей в одному такті. Нотна тривалість над нею означає, якими тривалостями відбувається рахунок та в якому темпі.

Нота в дужках показує реальну висоту першого звуку мелодії, адже для зручності прочитання та порівняння пісенних зразків усі вони нотовані у «соль».

– незначне подовження чи вкорочення тривалості на відповідну її частину.

– звук береться з «під'їздом», або відбувається «з'їзд» від нього.

– стрілка біля ноти вказує на незначне (менше півтону) підвищення чи пониження звуку.

– приблизна висота звуку (переважно мовні інтонації)

у-зя-в(и)-ся

– огласовка (проспівування) приголосної літери;

ска-за[ла]

– кінцевий склад не доспівується;

жи-(ги)-то

– надлишковий, вставний склад, що проспівується.

³²За методикою проф. А. І. Іваницького

ЗМІСТ

<i>Історична довідка</i>	3
<i>Від упорядників</i>	6

ЗИМОВІ ОБРЯДОВІ ПІСНІ

1. Ой сів Ісус та й вечеряти (колядка християнська, «рожествування»)	9
2. Ой учора, вчора із вечора (колядка християнська)	10
3. Ой на Йордані тиха вода стояла (колядка християнська)	11
4. Пішов Христос слободою (колядка кантового походження)	12
5. Коляд, коляд, колядин (колядка дитяча)	13
6. Коляд, коляд, колядниця (колядка дитяча)	13
7. Коляд, коляд, колядниця (колядка дитяча)	13
8. Щедрівочка щедрувала (щедрівка дитяча)	14
9. Щедрівочка щедрувала (щедрівка дитяча)	14
10. Щедрик-ведрик (щедрівка дитяча)	14
11. Ой спасибі, синку, та й за вечоринку (щедрівка)	15
12. Павонька ходить (щедрівка дівчині)	15
13. Меланка (щедрівка)	16
14. Меланка (щедрівка)	17
15. Меланка ходила (щедрівка)	17
16. Меланка ходила (щедрівка)	18
17. А в полі, в полі (щедрівка, засівання)	18
18. Ой в полі, в полі (щедрівка, засівання)	18

ВЕСНЯНІ ПІСНІ ТА ІГРИ

19. «Подоланочка» (весняна гра)	19
20. А у неділеньку рано-пораненьку (псалм Великого посту)	20

ВЕСІЛЬНІ ПІСНІ

21. А пічка ригоче (випікання короваю)	21
22. А в нашого свата («передирки»)	21
23. Ой погонич кудрявий (дорогою)	22
24. Ой матінко-утко (дорогою до свекрухи)	22
25. Погонич кудрявий (дорогою)	23
26. Ой матінко моя (після вінчання)	23
27. Ой матінко-утко (дорогою до свекрухи)	23
28. Не гнися, дружко, не гнися (викуп місця біля молодої)	24
29. Їли бояри, їли («передирки» між дружками та боярами)	24
30. Мати дочки та й питається (прощання з матір'ю)	25
31. Як піду я не берегом, лугом (дівитвечір)	25
32. Як піду я до броду по воду (дівитвечір)	26
33. Кучерява моя вишенька (запрошення на весілля)	26

СВІТЛИНИ НА СПОМИН

34. Жалуй, ньенько, поки я у тебе (прощання з матір'ю)	20
35. Ой ходила тая Галя по крутій горі (сироті)	29
36. А в гарнушкі, у новий (обдарування молодих)	30

ЛІРИЧНІ ПІСНІ

37. Ой гай, мати (некрутська)	32
38. В неділю раненько (вирядини в армію)	33
39. Ой там, у садочку, зозуля кувала (вирядини в армію)	33
40. А в неділю рано (некрутська)	34
41. Учора він був (вирядини в армію)	34
42. Ой у полі жито (козацька)	35
43. Ой упав сніжок (лірична)	36
44. Калина-малина (лірична)	37
45. Капуста не роде (лірична)	38
46. Из-за гори кам'яної (на слова Т. Г. Шевченка)	39

КОЛИСКОВІ ПІСНІ ТА ЗАБАВЛЯНКИ

47. Ой люлечки, люлі (колискова)	40
48. Куй, куй чобіток (забавлянка)	40
49. Ой коточок, коточок (колискова)	41
50. Жив дед Сашка («казочка»)	41

НАПЛИВОВІ ПІСНІ (з інших регіонів України)

51. Та йде весна з квітами (веснянка хороводна)	42
52. Ой там вівчар вівці пас (веснянка)	43
53. Ой на Купала вогні горять (купальська)	43

ДОДАТКИ*З ПЕРШИХ ВУСТ...***Розповіді мешканців с. Вищетарасівка**

Обрядовий весільний хліб	44
Весілля сироти	45
Хід весілля	45
Вирядини в армію	46

Розповіді мешканців с. Кисличувате

Дивитвечір	46
Дивень	46
Після вінчання	47

Розповіді мешканців с. Володимирівка (Високе)

Дивень і гільце	47
Хід весілля	47

Розповіді мешканців с. Кірове (Крутеньке)

Дивень і гільце	48
-----------------------	----

ПОКАЖЧИКИ

Словесний	49
Географічний	50
Виконавці	50
Ритмотипологічний	52
Спеціальні нотні та словесні позначення	53

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпропетровська академія музики ім. М. І. Глінки

НАРОДНІ ПІСНІ СУЧАСНОЇ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ
(Серія)

Випуск I
ТОМАКІВСЬКИЙ РАЙОН

Упорядкування –	Галина Пшенічкіна, Анастасія Любимова
Вступне слово, покажчики –	Галина Пшенічкіна
Експедиційні записи –	Галина Пшенічкіна, Анастасія Любимова, Лев Рожанський, Рімантас Слюжинскас

Нотні транскрипції –	Галина Пшенічкіна
----------------------	-------------------

Набір нотного тексту –	Анастасія Любимова
------------------------	--------------------

Світлини –	Рімантас Слюжинскас
------------	---------------------

Комп'ютерне складання і дизайн – Микола Семиног

Дизайн обкладинки –	Микола Семиног
---------------------	----------------

Коректура, технічне редагування – Микола Семиног

Підписано до друку 21 листопада 2016. Формат 70х108 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Minion Pro. Друк цифровий.
Умов. друк. арк. – Обл.-вид. арк. –
Наклад 300 примірників.
Замовлення №

Надруковано у «Видавництво «Ліра», Дніпро, 2016
РЕКВІЗИТИ